

Izraelio ir Ispanijos lietuviai drauge prisiminė protėvių paveldą

Agneta VANSAVIČIENĖ, Ilona SAKALAUSKAITĖ

Užsienio reikalų ministerija kasmet rengia lyderystės mokymus ir švietimo forumą. Šiemet „Lyderių laike 3“ susitiko atstovai iš Ispanijos ir Izraelio. Mokymų lektoriai klausytojų iniciatyvumą skatino užduotimis mišrioje grupėje ir taip susiformavo šauni Ispanijos ir Izraelio lietuvių kūrybinė komanda, pasiūliusi bei gyvendinusi iniciatyvą „Šį paveldą gavau iš protėvių“. Tai bendra Ispanijos lietuvių bendruomenės ir Lietuvių bendruomenės Izraelio Valstybėje „Nerija“ tarptautinė kūrybinė pilietiškumo akcija.

Ispanijoje ir Izraelyje gyvenančių lietuvių sukurtas ryšys subūrė šias bendruomenes kilniems tikslams – pagerbti lietuviybę, saugoti tradicijas ir skleisti gerąsias patirtis. Projektu buvo siekiama prisiminti savo šaknis, suburti kuriančius, talentingus lietuvius Ispanijoje bei Izraelyje. Ir atrodo, kad pavyko atrasti, įamžinti ir abiejų šalių bendruomenėms pristatyti lietuviškos tradicijos tąsos akimirką. Ir ne vieną.

Iniciatyvoje dalyvavo Ispanijoje ir Izraelyje gyvenantys tautiečiai, nenuilstamai svetur puoselėjantys senąsias mūsų tautos tradicijas bei papročius. Ir viso šio neįkainojamo nematerialaus kultūros paveldo išraiška – tautodailė, dainos, šokiai, duonos ar kito šeimos patiekalo receptai, rankdarbiai iš molio, medžio, mezginiai, nėriniai, žvakės ir kt. Projekto dalyviai įamžino savo darbus, veiklas nuotraukose ir pasakojimuose, prisimindami, kaip to išmoko, ką atrado, paveldėjo.

„Meilę skiautiniams paveldėjau iš savo motinos. Skiautinius dar vertinu ir dėl to, kad jie tausojantys gamtą, mažina vartojimą, nes panaudotus drabužius, patalynę

prikeliame antram gyvenimui. Taip iš nenešiojamų, nusibodusių drabužių, staltiesių gimė krepšys pirkiniams, pagalvėlės, adatinės, žaislai, netgi aprengiau savo siuvimo mašiną... Skiautiniai man beribė kūrybos erdvė, saviraiška, tai meilė tradicijoms ir jų tęsinys“, – pasakoja Albina Valiukienė iš Ispanijos.

Skiautiniai. Albinos Valiukienės asmeninio albumo nuotr

Toliau verčiant virtualaus nuotraukų albumo puslapius akį patraukia šaltojo porceliano, molio gėlės, kurias laisvalaikio kuria Edita Paulauskienė Tenerifėje, ir mėgaudamasi kūrybos procesu ją linksmiai vadina puikiu bendravimo būdu.

Saltojo porceliano gėlės. Editos Paulauskienės asmeninio albumo nuotr.

Diana Vaičiūtė Baselonoje lieja bičių vaško žvakes ir pasakoja, jog didžiuojasi galėdama pristatyti natūralias, ekologiškas, pagal seniausiais technikas suformuotas žvakes iš kiekvienam lietuviui gerai pažįstamo produkto. Karolina Urbietytė iš Madrido mums parodė kryželiu siuvinėtus paveikslus ir prisiminė, kaip šį amatą jai vaikystėje perdavė brangi mokytoja iš Šiaulių. Eglė Poderytė iš Tenerifės pristatė nertus pagalvių užvalkalus. Kažkada išmokto, bet ilginiui primiršto pomėgio Eglė vėl ėmėsi tapusi mama. Ir šiandien labai džiaugiasi, jog šių rankdarbių dar vaikystėje ją išmokė mama ir močiutė.

Siuvinėjimas kryželiu. Karolinos Urbietytės asm. albumo nuotr

Žvakės Noho. Dianos Vaičiūtės asm. albumo nuotr.

Mezgimas. Eglės Poderytės asm. albumo nuotr.

Rita iš Izraelio yra baigusi Vilniaus dailės akademijos tekstilės meno studijas. Pagrindinis jos kūrybos įkvėpimo šaltinis yra tradicinė lietuviška etnodailė ir lietuviškos gamtos grožis. „Tokie įtakų šaltiniai buvo gyvenant Lietuvoj, tokie jie, įrašyti į vidinę savastį, išliko ir čia“, – samprotauja Rita. Dalyvauti projekte ją paskatino vyras Borisas. Rita pristatė tekstilės, medžio raižinių, dizaino, piešimo darbus.

Ieva Vebraitė-Adereth įtaigiai perteikė makramė meno žavesį, kuris ją “pavergė” surengus kūrybines dirbtuves Izraelio lietuviams. Mokydama Izraelyje gyvenančias lietuvaites rišti šimtus įvairiausių makramė mazgelių, Ieva nejučia apipynė visus savo namus ir jaukiomis kalėdinėmis dekoracijomis apdovanojo visus draugus.

Gaiva yra šilutiškė ir apie savo krašto grožį galėtų kalbėti be galo be krašto, kaip ir lieti ant drobės jo peizažus vis atrasdama naujus horizontus. O jos gyvenimo horizontai išties platūs. Jaunystėje likimas atvedė į Jeruzalę ir vandeningus tėviškos vaizdus jos paveiksluose pamažėl ėmė keisti auksiniai švento miesto mūrai, siaurų gatvelių labirintai, ėmė rasti brangių žmonių portretų. Gaiva įsitikinusi, jog rimtai tapybai atsiduoti ją paskatino tėvynės ilgesys ir meilė. Dar ji sakosi atradusi ilgesio malšinimo receptą – tai menas, prisiminimai ir svajonės. „Išmėginkite, tai veikia“, – valiūkiškai virtualiam susitikime šypsosi Gaiva.

Choreografė Daiva Sakal pristatė įamžintas tautinio šokio akimirkas. Emigravusi į Izraelį Daiva profesionalią veiklą nutraukė, tačiau prisipažįsta, jog vidinis šokio šauksmas niekur nedingo, veikia vis stiprėjo ir stiprėjo. Tad, sužinojusi apie 2016 metais rengiamą lietuvių tautinių šokių šventę Baltimorėje, nedelsdama ėmėsi

iniciatyvos ir subūrė tautinių šokių kolektyvą „Vija“. Jos meilė tautiniam šokiui gimė studijų metais Klaipėdos universitete. „Nors man siūlė pereiti į anuomet perspektyvų pramoginių šokių skyrių, tačiau, visų nuostabai, atsisakiau, pasirinkdama lietuvių liaudies šokį. Tikriausiai tai buvo intuityvi dar mano mamos pradėto kelio tęsa“, – svarsto Daiva.

Šokių šventė. E. Bujanausko nuotr.

Sandra Assaraf, įsigilinusi į projektą „Šį paveldą gavau iš protėvių...“, suprato, kad su gimtine ją sieja šaknys, kilmė ir mažų mažiausiai folkloras – tautos žodinės tradicijos visuma. Tai yra liaudies dainos, raudos, pasakos, sakmės, legendos, padavimai, mitai, mįslės, patarlės, priežodžiai, žaidimai. Suvokdama save kaip lietuviškos tradicijos tęsėją mišrioje šeimoje, Sandra dalijosi fotografijose įamžintomis akimirkomis, kuriose ji su dukra skaito lietuviškai.

Asia Terek jau daug metų gyvena Izraelyje ir, kiek prisimena, visada mėgo įvairius rankdarbius, kaip antai siuvinėjimas, pynimas, lipdyba. To ją dar mažą mokė šeimos moterys. Išėjusi į pensiją Asia iš naujo atrado keramiką. Jos nuotraukose galėjome grožėtis įvairiais keramikos dirbiniais, skirtais interjero puošybai, bei gaminiais, turinčiais tikrai praktišką paskirtį. 2017 metų vasarą Vilniaus rotušėje

buvo pristatomi užsienio lietuvių autorių meno darbai. Visa lietuvių bendruomenė Izraelyje didžiavosi ir sveikino Asią su puikiu debiutu Lietuvoje, kur jos autorinis darbas sulaukė prezidentės Dalios Grybauskaitės apdovanojimo.

Kiti dalyviai tradicijas ir kultūrą prisiminė per kulinarinį paveldą. Daiva Sruogienė iš Valensijos pasakojo apie kasmet kepamus tradicinius kūčiukus. Tai labai svarbi diena jos šeimai. Todėl, kaip kažkada vaikystėje su mama, šiandien Daiva šio tradicinio kūčių stalo patiekalo gamybai skiria visą dieną, žinoma, įtraukdama visą savo šeimą. Agneta Vansavičienė iš Tenerifės prisiminė, kaip pernai, minėdamos Agotos dieną, bendruomenės moterys Tenerifėje organizavo lietuviškos duonos kepimą. „Taip ir aš pradėjau kepti naminę lietuvišką duoną pagal mielos Zitos receptą. Jau kuris laikas dalinamės natūraliu duonos raugu lietuvių šeimų rate. Kaip iškyla, dauginasi pati duona, taip ir lietuviškos duonos kepimo tradicija plinta mūsų bendruomenėje“, – sako Agneta.

Rima Blumenzon iš Izraelio pasidalino ypatingais, jos šeimos išstobulintais cepelinų ir žagarėlių receptais. Pastaraisiais, pasak Rimos, ji dažnai palepina tris savo sūnus. Taip pat atskleidė, kaip pasipuošti namus lauko gėlių kompozicijomis, kaip puoselėti ir prižiūrėti daržą kieme ar ant palangės. „Tai mumyse, mes jau gimstame visa tai mokėdami ir išmąnydami, tai užkoduota kiekvieno lietuvio genuose“ – šypsodamasi dėstė Rima ir pridūrė, jog mezgimas bei nėrimas, išmokti dar vaikystėje, jai lig šiol yra puiki meditacija.

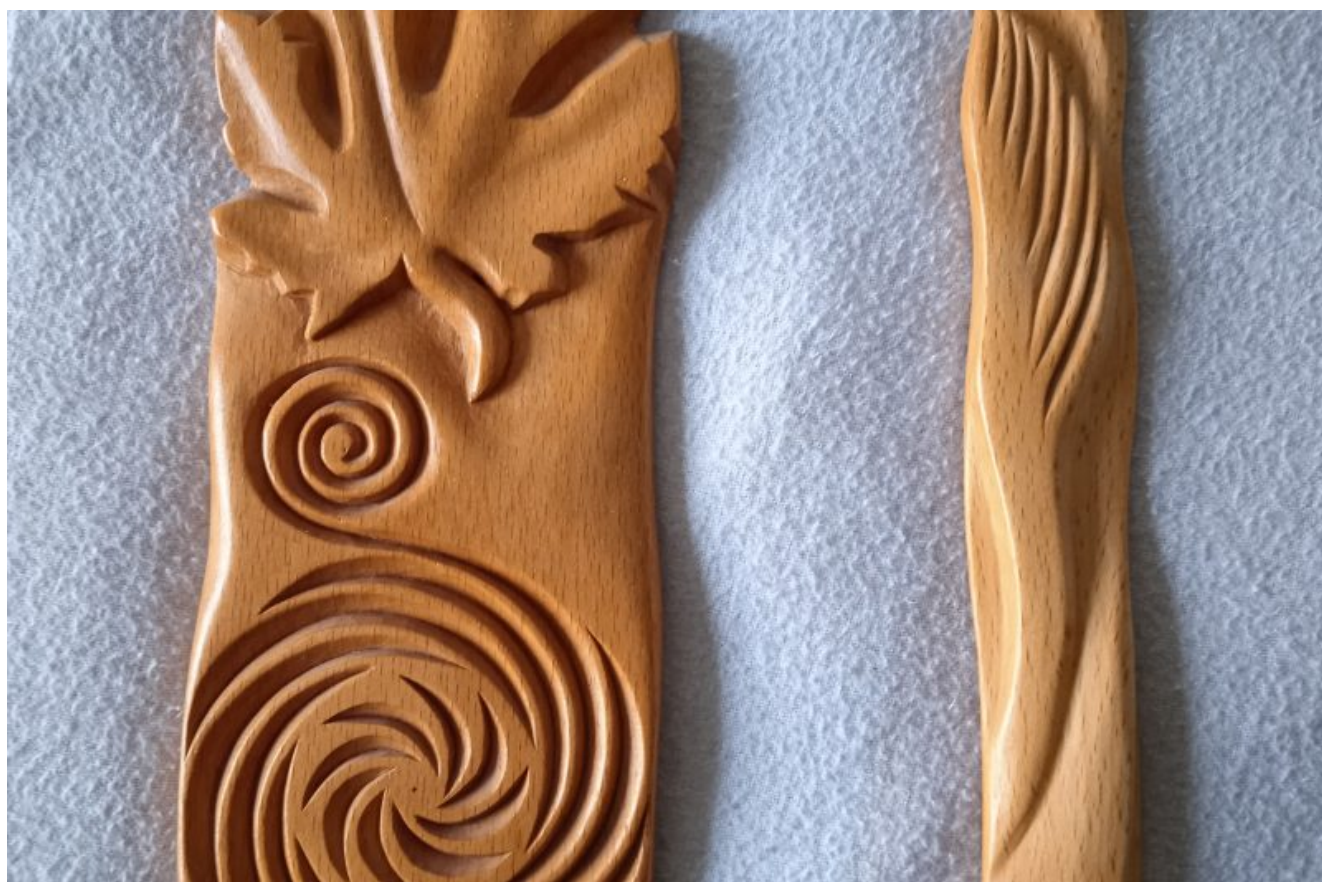

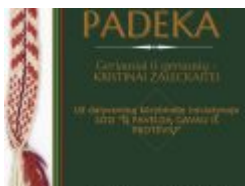
PADEKA

Geriausiai iš geriausių -
KRISTINAI ZALECKAITEI

Už dalyvavimą kūrybinėje iniciatyvoje
2021 "ŠĮ PAVELDĄ GAVAU IŠ
PROTĖVIŲ"

Gautos visų dalyvių nuotraukos 2021 m. sausio mėnesį buvo meniškai pristatytos ir publikuotos Ispanijos bei Izraelio bendruomenių „Facebook“ paskyrose. Ispanijos lietuviai rinko Izraelio lietuvių talentą, o Izraelio lietuviai – Ispanijos. Sausio pabaigoje virtualaus susitikimo metu susipažinome su autoriais ir bendruomenių atstovais, paskelbėme ir pasveikinome šio projekto laureatus – daugiausia „patiktukų“ surinkusius darbų autorius.

Izraelio lietuviai labiausiai žavėjosi riešinėmis (autorė Kristina Zaleckaitė iš Madrido). Kaip sako Kristina, aistrą mezgimui ji paveldėjo iš močiutės. „Pamenu, dar vaikystėje, norėdama imtis mezgimo, turėdavau kantriai išlaukti močiutės suverptų siūlų, padėti juos iškudenti, išplauti, į ritinėlius suvynioti. Ir tik tuomet galėdavau pasinerti į mezgimą. Seniau riešines lietuviai dėdavo rudenį ir žiemą, nes drabužių rankoves siūdavo plačias, tad kad vėjas pro jas nešvilptų ir netrukdytų darbų dirbti, maudavosi riešines. Kasdienos nešiojimui megdavo paprastas riešines. Raštuotos, karoliukais puoštos būdavo išeiginės. Ši tradicija buvo paplitusi ne tik Lietuvoje. Šiaurės kraštuose jas nešiojo ir vyrai, ir moterys, ir vaikai. Deja, laikui bėgant ir atsiradus pirštinėms, riešinės po truputį ėmė nykti. Dabartinės riešinės nešiojamos daugiau moterų ir labiau kaip aksesuaras, papuošalas, akcentas prie apdarų, nors galiu patikinti, kad tikrai šildo ir suteikia jaukumo“, – prisimena Kristina.

Ispanijoje daugiausia simpatijų sulaukė Helenos Gaon iš Izraelio kabantys sodai.

Helena yra profesionali muzikantė, rašo ir atlieka dainas, o karantinas pastūmėjo prisiminti jaunystėje pas draugę kaime pintus sodus. Virtualaus susitikimo metu Helena ne tik pasakojo apie savo pomėgį, bet ir smagiai uždainavo. Labiausiai patikusių darbų autorėms iškeliavo atminimo dovanos, o visiems dalyviams buvo įteikti bendruomenių padėkos raštai.

Ši iniciatyva padėjo užgimti daug gražių draugysčių, pažinčių dvieiose Viduržemio jūros pakrantės šalyse. Todėl tikrai tikime, jog projektas bus tęsiamas. Tikime, jog tai paskatins vis daugiau žmonių pristatyti savo darbus, suvokti įkvėpimo šaltinius, ieškoti lietuviškų savo talentų ištakų ir jas atrasti. Plėtodami šią iniciatyvą kviesime prisijungti profesionalius lietuvių menininkus ir mėgėjus kūrėjus, gyvenančius ir kuriančius visame pasaulyje. Viliamės, jog ilgainiui ši iniciatyva taps globaliu, tradiciniu, kasmetiniu renginiu.

www.pasauliolietuvis.lt